

SLOVENSKI

vestnik

GLASILO SLOVENSKE KOROŠKE

LJUTNICA III.

CELOVEC, V PETEK 27. II. 1948

ŠTEV. 9 (102)

Isti cilji so jih združili

Osvobodilna fronta za Slovensko Koroško kot nositeljica dosledne borbe za pravice koroških Slovencev in kot napredno, demokratično gibanje slovenskih množic je bila avstrijski in tuji reakciji od vsega početka trn v peti. Sprva so jo hoteli sploh negirati, pozneje pa streti z nasilnimi sredstvi. Oba poizkusa sta se izjalovila ob odločnosti koroških Slovencev. Zato so se sovražniki koroških Slovencev zatekli v ropotarnico zgodovine in izkopali znani način razbijanja enotnosti.

Temu namenu je od vsega početka že služila »Koroška kronika«. Tudi z odredbo o takomcnovanih »dvojezičnih šolah« so hoteli slabiti borbo slovenskega ljudstva za popolno svobodo. Ustanovili so »Zvezo avstrijskih Slovencev« in jo oblastveno podprli, da bi razbijali enotnost koroških Slovencev. Protipostavno so posegali v slovensko združništvo; s postavljenim komisarjem so nameravali razkrajati enotno fronto slovenskega ljudstva. Uporabili so belogardistične begunce in vojne zločince in poskušali celo, da bi s pomočjo zlorabljanja verskih čustev slovenskega ljudstva zasejali razdor in odvrnili množice od borbe za združitev s svobodno domovino.

Ob politični zrelosti koroških Slovencev so vsi ti poizkusi klavirno propadli. Osvobodilna fronta pa se je krepila in pridobivala na ugledu med narodom.

V onemoglem besu se je vsa reakcija združeno vrgla na blatenje OF in NOB koroških Slovencev. Časopisje vladajočih reakcionarnih strank je tekmovalo z vidnimi predstavnikih obeh nazadnjaških političnih klik v umazani gonji proti koroškim Slovincem in njihovih predstavnici OF. Ob koncu preteklega leta sta Schumy in Wedenig z javnimi grožnjami skušala ustraševati koroške Slovence. ÖVP je poklicala na pomoč SA-Standartenführerja in organizatorja pete kolone Steinacherja, ko je sestavljala načrt za nacionalno in socialno zatiranje slovenskega ljudstva.

Ko je ta gonja združene avstrijske reakcije dosegla svoj vrhunec, je tudi majhna kličica domače reakcije mislila, da je prišel čas, ko lahko odvrže svoje krivke. Tudi njej OF ni bila všeč. Namesto OF bi rajši imela slovensko podružnico ÖVP. Namesto borbe za nacionalno in socialno svobodo slovenskega ljudstva bi želela »politiko drobnčinčarstva in kompromisarskega barantanja s sovražniki osvobodilnih teženj koroških Slovencev. To pa bi bilo mogoče samo, če bi se posrečilo razbiti OF in oddvojiti koroške Slovence od matičnega naroda.

Na pobudo nemškega ordinariata je ta poizkus tvegala najprej takomcnovana MD v Celovcu s kanonikom Podgorcem na čelu. Ko je vse slovensko ljudstvo razkrinkalo te nakane kot protinacionalno početje, je isti cilj hotel doseči s svojim premišljenim korakom dr. Tischler.

Koroški Slovenci so se v zadnjih dneh mogli do cela prepričati, da so se te akcije peščice domačih nazadnjakov zavestno skladale z enakimi cilji vseavstrijske in tuje reakcije. Podgorcu in Tischlerju in samozvani celovski MD so z navdušenjem zaploskali vsi sovražniki koroških Slovencev. Burno odobrava nje Neue Zeit, Volkszeitung, Koroška kronika in BHS-ovske Unsere Heimat in še okrožnica ordinariata, ki prepoveduje slovenskim duhovnikom razpečevanje mohorjevih knjig, jasno dokazuje, da so se znašli pod skupno streho vsi avstrijski, tuji in domači sovražniki

Nemčija ne sme postati središče nereda in orodje nove napadalnosti

Komunike zunanj. ministrov Jugoslavije, Poljske in ČSR o konferenci v Pragi

»Dne 17. in 18. februarja je bila v Pragi konferenca zunanjih ministrov Jugoslavije, Poljske in Češkoslovaške, posvečena nemškemu problemu. Na konferenci so vsi trije ministri ugotovili popolno soglasje o vseh vprašanih, ki se tičejo Nemčije, in so sprejeli deklaracijo, v kateri med drugim pravijo:

Vlade Jugoslavije, Poljske in Češkoslovaške z zaskrbljenostjo ugotavljajo, da se razvoj položaja v Nemčiji usmerja v nasprotju z načeli, na katerih temelji deklaracija treh sil v Jalti, kakor tudi s sporazumom v Potsdamu.

Tri vlade ugotavljajo, da uničuje ustanovitev posebne politične enote v zapadni Nemčiji temelje varnosti v Evropi, ki jo je mogoče zagotoviti samo z nadzorstvom nad Nemčijo, ki naj bi ga skupno izvajale štiri okupacijske sile.

Ta akcija, ki predstavlja eno izmed metod za razdelitev Evrope v dva nasprotna bloka, vodi umetno in v nasprotju z naravnim razvojem k spremembi zapadne Nemčije v orodje politike samo ene sile. Na drugi strani daje ta akcija pogum revizionističnemu nemškemu nacionalizmu in militarizmu, kar lahko postane vir novega napada, namenjenega ponovno in predvsem proti Čehoslovaški, Poljski in Jugoslaviji, proti slovenskim narodom in na ta način proti vsej Evropi.

Ugotavljajoč, da je utrditev nemških demokratičnih sil na ozemlju enotne Nemčije pot, ki edino vodi k pravi rešitvi nemškega problema, so tri vlade zaskrbljene zaradi dejstva, da programa demokratizacije in denacifikacije Nemčije niso izvršili.

Četudi cenijo po svoji pravi vrednosti povratek Nemčije k normalnemu gospodarskemu življenju na zdravih osnovah, so tri vlade smatrale za nujno potrebno, še enkrat poudariti potrebo spoštovanja pravičnega načela o prvenstvu obnove držav, ki jih je opustošil nemški napad, in ugotavljajo da pomeni prednost obnove Nemčije pred obnovo držav, ki jih je opustošil nemški napad, kar se danes izvaja, kršitev načela pravice in pravičnosti, kar je v nasprotju z interesi evropskih narodov.

Ta politika, ki jo izvajajo v okviru tako imenovanega programa za obnovo Evrope, politika, katere praktični namen je, ustanoviti zapadno nemško dr-

našega naprednega osvobodilnega gibanja. Združila jih je skupna mržnja do enotnosti koroških Slovencev v OF, združili so jih skupni cilji, ki gredo za tem, da bi zavirli borbo koroških Slovencev za osvoboditev v času, ko bodo na zasedanju v Londonu reševali vprašanje svobode Slovenske Koroške.

Krinke so padle. Tudi na Koroškem se je docela razgalil združen tabor reakcije, ki si krčevito prizadeva, da bi zavril tok zgodovine in obdržal svoje večerajšnje pozicije v hlapčevski službi imperializma, ki noče svobode koroških Slovencev. Ljudske množice Slovenske Koroške pa bodo povezane v Osvobodilni fronti in njenih množičnih organizacijah ter ob tesni naslonitvi na vse demokratične sile doma in v svetu šle še bolj odločno po poti naprednega tabora, ki mu pripada bodočnost. F. O.

žavo z veliko vojno zmogljivostjo, je v nasprotju z interesi varnosti in dejanske ter stvarne gospodarske obnove držav.

Tri vlade zahtevajo, naj Nemčija izpolni pravične reparacijske zahteve, ki jih bo lahko zadovoljila s povečanjem svoje proizvodnje.

Tri vlade zahtevajo spoštovanje in izvedbo sklepov Združenih narodov, ki se tičejo preganjanja in kaznovanja oseb, odgovornih za vojne zločine.

Zunanji ministri Jugoslavije, Poljske in Češkoslovaške, ki so se sestali v Pragi, povzdigujejo svoj glas v imenu narodov, ki so bili prve žrtve hitlerjevskega napada in so dali najtežje žrtve v neprestanem boju proti temu napadu, ter opozarjajo na sedanje poskuse za rešitev nemškega problema, ki bi v nasprotju z živlenskimi interesi ev-

Izdajatelj, lastnik in založnik lista: Osvobodilna fronta za Slovensko Koroško. Glavni urednik: Dr. Franci Zwitter, odgovorni urednik: Franci Ogris, vsi Celovec, Salmstrasse 6; uprava: Celovec, Völkermarkterstrasse 21. Dopisi se naj pošiljajo na naslov: Celovec (Klagenfurt), Postamt 1., Postschliessfach 272. Tiska: »Kärntner Volksverlag G. m. b. H. & Co., Klagenfurt, 10. Oktoberstr. 7.

ropskih narodov spremenili Nemčijo v žarišče nemirov in orodje novih napadov, kar bi spravilo v nevarnost miriljubni razvoj Evrope in njene civilizacije, ki je bila rešena za tako visoko ceno med zadnjo vojno zaradi skupnega nastopa demokratičnih sil vsega sveta.

Tri vlade so prepričane, da predstavlja sodelovanje zaveznikov med zadnjo vojno in priznanje velikanskega prispevka Sovjetske zveze, kakor tudi Jugoslavije, Poljske in Češkoslovaške v boju proti fašističnemu napadu, prav tako kot spoštovanje načela o nadzorstvu štirih nad vsem nemškim ozemljem s strani zaveznikov in načela, ki zahteva posvetovanje z Jugoslavijo, Poljsko in Češkoslovaško, kakor tudi z drugimi najbolj prizadetimi državami o vprašanih, ki se njih neposredno tičejo, poročstvo za trajen mir in varnost v Evropi.

Pogajanja za pogodbo z Avstrijo v Londonu

Dne 20. februarja 1948 so se ponovno sestali namestniki zunanjih ministrov štirih velesil v Londonu, da nadaljujejo s pripravo avstrijske mirovne pogodbe. Na dosedanjih sejah so predstavniki zapadnih sil zavzeli stališče do sovjetskega predloga o rešitvi vprašanja nemške imovine, ki predvideva, da bo ostala Sovjetska zveza pri nekaterih podjetjih v svoji coni v Avstriji solastnica in da bo za ostalo nemško imovino prejela odškodnino v znesku 200 milijonov dolarjev. Dosedanji potek kaže, da se predstavniki zapadnih zaveznikov na vse načine trudijo, da bi znižali vsoto, ki jo Sovjetska zveza zahteva kot odškodnino. Hkrati se opaža stremiljenje, da se pogajanja čim bolj zavlačujejo. Vidi pa se tudi, da vprašanje nemške

imovine ni edino sporno vprašanje. Dolej se namestniki zunanjih ministrov o vprašanju nemške imovine v Avstriji, o katerem najprej razpravljajo, niso sporazumeli.

Angleško časopisje živahno komentira delo namestnikov zunanjih ministrov. »Times«, ki ima zelo dobre zveze z zunanjim ministrstvom, ugotavlja, da obstoja pri sklepanju avstrijske mirovne pogodbe več vprašanj, ki so še sporna. To je predvsem vprašanje Slovenske Koroške in pa jugoslovanskih zahtev po reparacijah. »Times« je v pisanju o teh vprašanih zelo previden in ne daje nobenih prognoz, kakor so delali angleški in zapadni časopisi ob prejšnjih zasedanjih zunanjih ministrov in njihovih namestnikov.

Reakcija ČSR je hotela razbiti Narodno fronto

Z izstopom šestih ministrov iz Gottwaldove vlade je nastal na Češkoslovaškem resen političen položaj. Več dni je trajalo nejasno stanje, ki pa je dovedlo do pravega spoznanja razmerja demokratičnih in reakcionarnih sil v državi. V Katoliški ljudski stranki in Socialdemokratični stranki vlada veliko trenje med demokratičnimi množicami in reakcionarno peščico, ki je poskušala še pred volitvami na protidemokratičen in protiuslaven način vsiliti neparlamentarizno vladno, ki bi strgala oblast iz rok ljudstva in v službi reakcije pripravila protidemokratične volitve v ozračju politične in gospodarske zmede. Dnevno prestopajo tisoči članov iz teh strank v Komunistično partijo, medtem ko so napredne sile v vodstvu Katoliške ljudske stranke izrekle nezaupnico ministroma Šrameku in Halstu in izvolile novo predstavništvo, ki mu zaupajo krščanski delavci in kmetje. Novo vodstvo se je izjavilo za sodelovanje v preosnovani vladni ministrskega predsednika Gottwalda. Prav tako so socialdemokratični delavci zasedli strankino palačo in na ta način jasno povedali, da v bodoče nečije hoditi po poti reakcionarnega vodstva.

Zavedajoč se nevarnosti, ki grozi ljud-

sko-demokratičnemu režimu in republikam in v pravilni oceni razmerja sil je predsedstvo KP Češkoslovaške sklenilo, da ukrene vse potrebno, da se onemogočijo nakane združene reakcije in zagotovijo miren razvoj nove republike.

Proti poizkusom razbijanja Narodne fronte in enotnosti ljudstva bo nastopila v obrambo ljudsko-demokratičnega režima resnična Ljudska fronta, ki jo sestavljajo vsi sloji delovnega ljudstva mest in vasi pod Gottwaldovim vodstvom. Nova koalicijska vlada, v kateri so zastopane vse stranke, pomeni zmago enotne volje in odločnosti češkoslovaškega ljudstva in popoln poraz reakcije.

SLOVENSKA PROSVETNA ZVEZA naznanja:

V nedeljo, dne 29. 2. 48 bo gostovalo SPD »Gorjanci« ob 19.00 uri v Bilčovsu pri Odraju z igro »Razvalina življenja«.

V nedeljo dne 29. 2. 48 ob 14.00 uri bo priredila SPZ v Društvenem domu v Hodišah ljudsko igro »Biklova Zala«. Gostujejo Glinčani! Zasgurajte si pravočasno vstopnice!

Kor. Slovenci poročajo Medzavez. svetu

Zaradi stalnega lažnjivega poročanja avstrijskega reakcionarnega tiska in neresničnih izjav avstrijskih oblasti o političnem, gospodarskem in kulturnem položaju koroških Slovencev, še prav posebno po zadnji tiskovni konferenci naših predstavnikov na Dunaju, je POOF za Slovensko Koroško sklenil, da v posebnih spomenicah seznani Medzavezniški svet na Dunaju, kot najvišjo oblast štirih velesil v Avstriji, o resničnem stanju na Slovenskem Koroškem.

V spomenici, ki obravnava politično brezpravnost, stalne persekucije in šikaniranje nad koroškimi Slovenci in njihovimi organizacijami, je med drugim rečeno:

»Po vojaškem porazu nemškega nacizma in po odhodu Jugoslovanske Armade iz Slovenske Koroške so se koroški Slovenci ponovno znašli v položaju, kot je obstojal pred nacistično okupacijo, v marsikaterem pogledu pa se

razmere ne razlikujejo bistveno od položaja za časa nacističnega režima.

Vzrok za to je predvsem v tem, ker so sedanje avstrijske oblasti na Koroškem prišle na oblast z direktnimi pogajanjimi z nacističnimi oblastniki, od katerih so prevzele določene obveznosti glede ravnanja s koroškimi Slovenci in glede zaščite nacistov. Izvajanje teh prevzetih obveznosti se jasno kaže v sabotiranju denacifikacije upravnega, sodnega, varnostnega in gospodarskega aparata v deželi in v sovražnem odnosu do borbe koroških Slovencev za demokratske pravice, za enakopravnost v političnem, kulturnem, gospodarskem in socialnem pogledu. Ti odnosi se odražajo v najrazličnejših šikanah, katerim so s strani avstrijskih oblasti ob podpori zasedbenih organov podvržene protifašistične organizacije koroških Slovencev, bivši slovenski partizani, izseljenci, politični preganjanci in drugi slovenski antifašisti.

OF ZA SLOVENSKO KOROŠKO

ki je nastala že leta 1942 kot organizator oborožene borbe koroških Slovencev proti nacifašizmu in ki združuje vse slovenske antifašiste v borbi za nacionalno in socialno enakopravnost, še do danes ni dobila javnopravnega priznanja. Odkar je dne 6. novembra 1945 odklonila svoj pristanek na pogoje, ki so vsebovali tudi odrekanje borbi za priključitev k Federativni ljudski republiki Jugoslaviji, se nahaja zgolj v položaju tolerirane organizacije. Kot taka se ni mogla udeležiti državno- in deželnozborskih volitev novembra 1945, vsled česar so ostali koroški Slovenci vse do danes brez svojega zastopstva v deželni in zvezni vladi. Pri postavljanju občinskih odborov in županov so oblasti onemogočile imenovanje zastopnikov Osvobodilne fronte s tem, da so vezale kandidature v občinska predstavništva na pismeno izjavo, da je dotični kandidat za »svobodno in nedeljno Koroško«.

Koroški Slovenci tudi niso imeli in nimajo možnosti sodelovanja pri denacifikaciji. Ko je n. pr. Okrajni odbor Osvobodilne fronte v Borovljah dne 8. oktobra 1946 zahteval in predlagal svoje zastopnike v senatu treh, okrajno glavarstvo v Celovcu tej zahtevi ni hotelo ugoditi.

Nešteto krat izražene zahteve po priznanju Osvobodilne fronte so ostale brezuspešne.

Posebno očitno se kaže sovražno razpoloženje oblasti do koroških Slovencev v različnih grožnjah in izpadih proti Osvobodilni fronti s strani vplivnih osebnosti današnje Avstrije. Za primer omenjamo samo grožnjo s ponovno silitvijo koroških Slovencev, ki jo je dne 13. marca 1946 izrekel bivši deželni glavar Piesch, ko se je v spremstvu ministra Helmerja mudil v Dobri vasi ter govor deželnega glavarja Wedeniga v koroškem deželnem zboru dne 17. novembra 1947, v katerem je obžaloval, da Avstrija trenutno še nima možnosti, da bi obračunala z Osvobodilno fronto.

ZVEZA MLADINE ZA SLOVENSKO KOROŠKO

ki je kot masovna organizacija Osvobodilne fronte nastala tudi že leta 1942 v narodnoosvobodilni borbi, pravtako še ni od oblasti priznana in je izpostavljena najrazličnejšim šikanam s strani avstrijskih in zasedbenih oblasti.

Sekretar Pokrajinskega odbora Zveze mladine Danilo Kupper se je moral dne 14. februarja 1947 zagovarjati pred angleškim vojaškim sodiščem, ker je kot sekretar mladine Osvobodilne fronte deloval za ilegalno in nepriznano organizacijo.

Tudi varnostni direktor za Koroško polkovnik Stossier, bivši Hitlerjev podpolkovnik, označuje Zvezo mladine za Slovensko Koroško v svojem odloku Zl. 28.479(SD)46 z dne 17. oktobra 1946 kot ilegalno.

Ko je Zveza mladine za Slovensko Koroško dne 29. junija 1947 zahtevala oblastno priznanje in predložila pravila, je stavila varnostna direkcija v svo-

jem odgovoru pod števil. 24.816(SD)47 Dr. Sch z dne 16. septembra 1947 takšne pogoje, da bi pristanek na to pomenil dejansko razbitje povezanosti z vso borbeno preteklostjo in degradacijo v navadno zakonito društvo.

S tem odklonilnim stališčem s strani avstrijskih in zasedbenih oblasti do Zveze mladine za Slovensko Koroško so v zvezi najrazličnejše druge šikane proti mladinski organizaciji in proti posameznim mladincem. V teku zadnjih treh let je bilo prepovedanih ali razrušenih nešteto množičnih mladinskih sestankov. Pri neštetih mladincih so varnostni organi s ciljem zastraševanja izvršili neutemeljene in brezuspešne hišne preiskave in izvedli aretacije, avstrijske upravne oblasti in angleška vojaška sodišča pa so izrekle celo vrsto obsodb in kazni za dejanja, ki jih slovenska mladina nikakor ne more smatrati za kazniva.

ZVEZA BIVŠIH POLITIČNIH INTERVIRANCEV IN OBSOJENCEV ZA SLOVENSKO KOROŠKO

ki je bila ustanovljena 1. marca 1946, je pravtako razpustil in prepovedal varnostni direktor za Koroško z odlokom Zl. 32.927(SD)46 z dne 25. nov. 1946. Tudi potem ko so se slovenski politični preganjanci v obliki slovenske sekcije vključili v avstrijski KZ-Verband, so člani sekcije še nadalje izpostavljeni šikanam avstrijskih oblasti, kakor to kažejo številni primeri.

ANTIFAŠISTIČNA FRONTA ŽENA

ki se je v času partizanske borbe aktivno udeleževala z oskrbovanjem borcev za svobodo s hrano, perilom, obleko, sanitetnim materialom in pomagala pri prehajanju v partizane ter tudi sama dala celo vrsto aktivnih bork, tudi še do danes ni dobila javnopravnega priznanja s strani avstrijskih oblasti. V svojem odloku Zl. 28.479(SD)46 z dne 17. oktobra 1946 jo označuje varnostni direktor za Koroško kot ilegalno organizacijo.

Navajamo samo en primer, ki osvetljuje odnos avstrijskih oblasti do Antifašistične fronte žena za Slovensko Koroško:

Milka Wieser in Milena Mohor sta se januarja 1948 kot delegatke hotele udeležiti kongresa Antifašistične fronte v Beogradu. Kljub temu, da sta predložili povabilo Centralnega odbora iz Beograda, jima je notranje ministrstvo na Dunaju odbilo prošnjo za istavitev potnih listov.

KMEČKA ZVEZA ZA SLOV. KOROŠKO

ima po svojih pravilih pravico zastopstva v vseh javnih ustanovah, v prvi vrsti v kmetijski zbornici. Po volitvah leta 1932 je Kmečka zveza imela 3 zastopnike v deželni kmetijski zbornici,

27 zastopnikov v okrajnih kmetijskih zbornicah v Velikovem, Celovcu in Beljaku,

v 29 občinah absolutno večino in s tem predsednike v občinskih kmečkih svetih

in relativno večino v vseh okrajih Slovenske Koroške.

Po zlomu nacizma, ko so se poživile kmečke ustanove in ko se je ponovno tudi formirala Kmečka zveza za Slovensko Koroško, so odločilne oblasti zavzele do nje isto sovražno stališče kot do vseh drugih slovenskih organizacij.

Kmečka zveza za Slovensko Koroško se vse do danes zama bori za odgovarjajoče zastopstvo v javnopravnih ustanovah.

Kakor v prvi avstrijski republiki se Koroški Slovenci tudi sedaj brezuspešno borijo za ustanovitev slovenske kmetijske šole.

Kmečka zveza za Slovensko Koroško se z osebnimi in pismenimi protesti in vlogami zama bori proti neštetim šikanam v gospodarskem življenju koroških Slovencev. Z odrekanjem industrijskih proizvodov in gradbenega materiala, z visokimi oddajnimi predpisi slovenskim srednjim in malim kmetom, z odrekanjem gradbenih dovoljenj in z drugimi podobnimi ukrepi dajejo odločilne avstrijske oblasti izraza svojemu sovražnemu razpoloženju do koroških Slovencev, medtem ko očitno favorizirajo nacistične veleposestnike, ki so do zadnjega z vso vmeno dajali oporo Hitlerjevemu vojnemu gospodarstvu.

SLOVENSKA PROSVETNA ZVEZA

ki je bila ustanovljena že leta 1908, ki pa je bila po nacističnem režimu enako kot vse ostale slovenske organizacije nasilno zatrta, se je morala po zlomu nacizma dolgo časa zama boriti za ponovno priznanje.

Po skoro enoletnem zavlačevanju je Slovenska prosvetna zveza šele spomladi 1946 dobila javnopravno priznanje. Od tega časa naprej pa je njeno delovanje občutno ovirano že vsled dejstva, da kljub večkrat izraženim zahtevam še do danes ni dobila od pristojnih avstrijskih oblasti dodeljenega lokala. Vse tozadevne vloge je celovški magistrat dokončno odklonil.

Prostore, s katerimi je Slovenska prosvetna zveza razpolagala pred razpustitvijo, imajo še danes zasedene britanske okupacijske sile.

Slovenska prosvetna zveza tudi še do danes ni dobila povrnjene svoje imovine in ni prejela še nobene odškodnine za škodo, ki jo je utrpela v dobi nacizma.

Dve slovenski šolski zgradbi in vsi slovenski prosvetni domovi ter Mohorjeva hiša v Celovcu so še danes zaplenjeni.

Avstrijske oblasti načrtno omejujejo demokratske svoboščine kulturnih organizacij, ki so včlanjene v Slovensko prosvetno zvezo. Z odlokom Zl. 30.040(SD)46 Dr. Sch. je odredil varnostni direktor za Koroško stalno policijsko nadzorstvo nad člani in prireditvami slovenskih prosvetnih društev.

V posmeh vsem ustavnim določilom je isti varnostni ravnatelj uvedel šikano policijske cenzure pri vseh slovenskih oderskih prireditvah. Cenzura dopušča samo tekste »brez politične vsebine in tendence«. Višek pri tem pa predstavlja dejstvo, da je cenzura poverjena volksdeutscherjem in fašističnim DP-jevcem iz Jugoslavije.

Dogajajo se celo primeri, da oblasti poizkušajo preprečiti koroškim Slovincem svobodno izražanje njihove volje.

Ob prireditvi v Škofičah dne 17. avgusta 1947 je izdalo okrajno glavarstvo v Celovcu dne 13. avgusta 1947 pod št. 16 217(47)Sad naslednjo prepoved: »Opozarjamo, da so pri tej prireditvi prepovedani politični nagovori, čitanje resolucij ter vsako politično udeleževanje. Če ta prepoved ne bo upoštevana, bo prireditev razpuščena.«

ZADRUŽNA ZVEZA

je takoj po zlomu nacizma podvzela pri tukajšnjih oblasteh korake za obnovo zadržnega delovanja in za povrnitev zadržnega premoženja, ki so si ga pod nacizmom s pomočjo gestapovske zaplembe prilastile nemške zadrge in posamezni nacisti.

Toda šele maja 1947 je bil izdan odlok, da se slovenske zadrge zopet registrirajo. Ta odlok pa dejansko ni pomenil vrnitve slovenskega zadržnega premoženja in ni ničesar izpiemnil na dejstvu, da slovenske zadrge tudi še nadalje ne morejo razpolagati s svojo imovino.

ZVEZA SLOVENSKIH IZSELJENCEV

ki je bila ustanovljena 1. feb. 1946 z namenom, da zastopa koristi nad 300 koroških slovenskih družin, ki so bile od nacistov oropane svojih posestev in nasilno deportirani v nemška taborišča, je avstrijskim oblastem trn v peti.

Varnostni direktor za Koroško je dne 13. septembra 1946 z odlokom Zl. 10.123(SD)46 Dr. Sch. s protipostavnem sklicevanjem na § 24 društvenega zakona z dne 15. novembra 1947 odredil razpust Zveze slovenskih izseljencev ter prepovedal vsako nadaljno udeleževanje.

Protesti proti temu protipostavnemu ukrepu na deželno vlado so ostali brezuspešni. Šele po dolgem zavlačevanju je notranje ministrstvo dne 22. 7. 1947 preklicalo nepostavni razpust Zveze slovenskih izseljencev.

Kljub številnim protestom ni bil še razen Maier-Kaibitscha klican na odgovor noben nacistični zločinec, ki je sodeloval pri nasilnem izseljevanju.

Slovenski izseljenci deloma še danes niso pravni lastniki svojih posestev. Zemljiškoknjižni lastnik je še vedno državni komisar za utrjevanje nemštva.

Deistvo, da je deželna vlada izločala slovenskim izseljencem velik del vsot za poravnavo škode tik pred izvedbo denarne reforme, ki jim je zopet odvezla dve tretjini komaj izplačane robove, pomeni hkrati s splošnim dvigom cen praktično preklic poravnave škode.

DRUŠTVO BIVŠIH KOROŠKIH PARTIZANOV

ki je bilo ustanovljeno marca 1946, je s sklicevanjem na britansko vojaško vlado policijski ravnatelj v Celovcu prepovedal dne 4. aprila 1946 z odlokom Zl. 345(1)46.

Že prej, — od takrat naprej pa še posebno — so mnogi bivši partizani podvrženi najrazličnejšim šikanam in persekucijam.

Karl Prušnik, eden izmed prvih koroških partizanov in organizator oborožene narodnoosvobodilne borbe koroških Slovencev, je bil dne 27. 3. 1947 celo obsojen na 4 mesece zapora in 150 šilingov kazni, ker je nosil slovensko zastavo, pod katero se je boril od leta 1942 pa do zmage nad fašizmom. Avstrijska policija ga je kot najtežjega zločince uklenjenega odpeljala skozi Celovec na postajo v kaznilnico Karlau pri Gradcu.

Isti Karl Prušnik je bil dne 14. novembra 1947 ponovno obsojen na eno leto ječe, ker je pri odkrivanju spomenika 85 padlim partizanom v Št. Rupertu pri Velikovem govoril resnico o ravnanju s koroškimi Slovenci. Svo o krivico kazni prenaša zopet v kaznilnico Karlau.

Podali smo samo bežen pregled o položaju, v katerem se nahaja slovensko ljudstvo na Koroškem že tretje leto, odkar so koroški Slovenci ob strani Velikih zaveznikov slavili vojaško zmago nad nemškim fašizmom.

Iz tega kratkega poročila je razvidno, da vlada na Slovenskem Koroškem brezpravje in nasilje v času, ko o pripadnosti tega ozemlja še ni dokončno odločil pristojni mednarodni forum. Slovensko ljudstvo na Koroškem se vztrajno in nenstrašeno bori proti nasilju. Bori se za dosego svojih pravic in svobode. Bori se za združitev z matičnim narodom, ker vidi na podlagi izkušenj iz preteklosti in iz zadržanja sedanjih oblasti, da mu je politična, kulturna in socialna svoboda zagotovljena edinole s priključitvijo Slovenske Koroške k Federativni ljudski republiki Jugoslaviji.

Cerkvena politika ob jezikovni meji

Prepoved, s katero je celovski ordinarij prepovedal našim duhovnikom razpečavati Mohorjeve knjige, ni edini primer, kako tudi koroške cerkvene oblasti poskušajo na vsak način odtujiti koroško ljudstvo od matičnega naroda. Že pred sto leti je prav koroški nemški duhovnik Vincenc Rizzi oblikoval vsenemški program, ki ga nemški imperialisti izvajajo že vse stoletje na račun slovenskega ljudstva. »Klagenfurter Zeitung« je dne 3. julija 1849 objavila Rizzijev načelni članek, v katerem zahteva: »Trst in pot v Trst mora imeti Nemčija, ker je Trst njeno edino južno pristanišče.« Za uresničenje tega programa — tako postavlja »žalostno, pa neizprosno besedo« — morajo Slovenci kot žrtev izginiti!

Posledica programa nemškega duhovnika Rizzija je začetek načrtnega ponemčevanja našega ljudstva pred sto leti. Posvetne in cerkvene oblasti so med seboj tekmovali v ponemčevanju slovenske zemlje. V začetku je prednjačila prav cerkev, ker je imela v rokah tudi šolstvo. O tem nedvoumno priča ustanovitelj Mohorjeve družbe Andrej Einspieler, ki je kot duhovnik svoje »sobrate v Kristusu« gotovo prav dobro poznal. Leta 1849 je na primer pisal v »Sloveniji«, da je »šolski ogled« v Celovcu »trd Nemec, zraven še neprijatelj Slovencev. V tehniko nekateri fajmoštri in učitelji samo nemško trobijo.«

»Solske ogled«, to je nadzornike, pa je imenoval škof iz vrst svojih duhovnikov. Če pomislimo, da je bilo izmed 17 župnij celovške dekanije tedaj 10 popolnoma slovenskih, tri mešane in le štiri popolnoma nemške, si lahko predstavljamo, koliko je »šolski ogled« kot »terd Nemec« germaniziral.

Vsa celovška okolica je bila tedaj še slovenska gor do Gospe svete in Krnskega gradu. Leta 1851 je na primer občina Gospa svet razpisala službo učitelja in v razpisu izrecno zahtevala, da mora prosilec znati slovensko. O župniji Krnski grad pa piše leta 1849 Einspieler v »Sloveniji«: »V fari je gotovo dobra tretjina trdo slovenska, nekateri še besedice ne zastopijo po nemški.« Kljub temu pa so celo branje evangelijev v slovenščini »ojstro« prepovedali, da je še v letih 1869 tamošnji župnik zapisal v cerkveni kroniki: »Polovica poslušalcev pri pridigah so Slovenci, pridigati pa moram nemško. Žalostno!«

Se bolj na severu ležita župniji Čajnače in Blatograd. V zadnjem je v prvi polovici prejšnjega stoletja pastiral naš pesnik Urban Jarnik in imel škof Slomšek svojo znamenito pridigo o materinem jeziku. Glede Čajnače pa poroča Einspieler v »Slovenskem prijatelju« leta 1858, da škofijški šematizem označuje to laro kot slovensko, »šola pa je skoz in skoz nemška, kakor bi se spodobilo za

kake Nemce tam v Ochsenhausen«. Uvedel pa je nemščino in z njo ponemčeval župnik Kasper Tomatschger! Vsi navedeni kraji ležijo severno od Celovca, južno pa je že predmestna fara St. Rupert veljala do 1875 za slovensko in šele od tedaj naprej za nemško-slovensko. Ponemčevanje pa se je tudi proti jugu vršilo prav po Rizzijevem programu posebno s pomočjo škofijstva. Tudi o tem poroča Einspieler v »Sloveniji«: »Učitelj na Višpolju (Žihpolje) je začel svoje učence prav lepo v materinem jeziku poučevati, otroci in starši so imeli vesele — ali gospod fajmošter, — jedan narhujših nemškutarjev, — ki je učitelja zavoljo slovenščine že dolgo po strani gledal, je napel na vso moč nemški rog.« Prav tako je prejel vetrinjski učitelj, ki je »po končanji šoli svaki den svoje učence kake pol ure tudi slovenščine učil« in — misli bi, da bo pohvaljen, od cerkvene oblasti nemško grajo:

»Opominjate se, da otroke v šoli bolj vadite nemščine, ker imajo v slovenščini doma dosti vaje, nemščina pa se mora samo v šoli učiti.« Torej je cerkvena šolska oblast že pred sto leti rabila isti argument, ki ga še danes trobijo koroški šovinisti, češ da ni treba slovenskega pouka.

Ta kratek pogled na cerkveno politiko ob naši narodni meji jasno kaže, kako načrtno je tudi škofijstvo pomagalo pri ponemčevanju naše slovenske zemlje. Tudi danes ni prav nič drugače! Tako so ostale, žal še nekatere fars — predvsem na robu slovenskega jezikovnega ozemlja, kjer smo morali pustiti duhovnike, ki slovenskega jezika ne obvladajo popolnoma,« piše generalni vikar dr. Kadras v svojem zagovoru. Ali mu naj ob teh zgodovinskih ugotovitvah še verjamemo, da se to dogaja le zaradi pomanjkanja slovenskih duhovnikov? Nemški duhovnik Rizzi je prejasno izpovedal velenemški imperialistični program in škofijstvo ga je preveč dosledno in načrtno izvajalo, da bi mogli še verovati lepim besedam. Grebinj, Ruda, St. Jurij, Otmanje, Timenica, St. Tomaž, Otok, Vrba, Domačale, Strmec, Podklošter, Čajna, St. Pavel, Blaše, Borlje i. dr. nam jasno pričajo, da se celovski ordinarij tudi še danes ni odrekel veliko-nemškemu programu svojega duhovnika Rizzija.

To dejstvo pa potrjuje ponovno tudi zadnja prepoved celovškega ordinariata

za razpečevanje slov. Mohorjevih knjig, stremljenje ordinariata za oddvojitvijo koroških mohorjanov od matične MD v Celju in končno direktiva sodalitete pod vodstvom dr. Blumla, da naši duhovniki ne smejo podpisati nobene spomenice, v kateri bi koroški Slovenci zahtevali slovenske šole!

POSTNI URADI NOČEJO ZNATI SLOVENSKO

Občinski odbor Kmečke zveze za Slovensko Koroško je naslovil na sekretariat Kmečke zveze v Celovcu pismo s slovenskim naslovom.

Pismo ni dospelo na naslovljeno mesto, pač pa ga je dobil čez nekaj dni vrnjenega občinski odbor Kmečke zveze v Borovljah s pripombo: »Angabe des Bestimmungsortes ungenügend«. Naslov se glasi: Sekretariatu Kmečke zveze za Slovensko Koroško, Celovec, hotel Črni orol 1-7.

Ta primer dokazuje, da poštni uradniki sicer znajo slovenski, pa ga zlonamer-

predvidena prireditel vzbujala vsestransko zanimanje.

V nabit polni dvorani je nestrpno in navdušeno pričakovalo občinstvo nastop igralcev. Ogromno število ljudstva, ki je prispelo iz vseh krajev Roža na prireditev, pa se je moralo spet vrniti domov, ker dvorana ni mogla vseh sprejeti. Številni obisk nam kaže, kako priljubljena je koroškemu ljudstvu ta zgodovinska igra, ki je zrasla na naših domačih tleh in je zato najtesneje povezana z našim narodom in njegovo usodo.

Ljudstvo je dalo izraza svojemu navdušenju celo med prireditvijo in ob posebnih podanih prizorih z burnim ploskanjem odobravalo lepo in resničnost dramske vsebine in kvaliteto igralskega podajanja.

Po dolgem trudu in požrtvovalnih naporih so igralci iz Glinj in okolice pokazali, kaj zmore ljudski oder, če vodi kulturno delo smotrnost in vztrajnost vsakega posameznika. Prireditel je tudi igralsko zelo dobro uspela.

Tipi, ki so jih predstavljali igralci

PO NAŠI ZEMLJI

no nočejo razumeti. Če so vedeli, kam je treba vrniti pismo, so znali gotovo tudi slovensko čitati, in sicer ne samo odpošiljatelja, temveč tudi naslov. Ime in naslov Kmečke zveze v Celovcu sta poštanim uradom gotovo dobro znana, ker dnevno sprejema številna pisma in pritožbe po pošti, ki govorijo o gospodarskem pritisku in o šikanah od strani nacističnih in šovinističnih uradnikov.

Ali hoče pošta s tem preprečiti, da bi pritožbe prišle v javnost?

ST. JAKOB V ROZU

Partizanska proslava

V nedeljo 15. februarja 1948 je bila pri nas proslava padlih partizanov. Zjutraj je bilo v farni cerkvi cerkveno opravilo, pri katerem je domači pevski zbor zapel žalostinko »Oj Doberdob«. Popoldne ob 2. uri so naši domači igralci nastopili v nabit polni dvorani z igro »Raztrganci«. Tovariš Lojze Baumgartner je pozdravil navzoče in se zahvalil za obilno udeležbo. Tovariš Martinjak Šimej pa je orisal v svojem govoru pomen partizanske borbe za slovenski narod. Pevski zbor je med odmori zapel slovenske narodne in partizanske pesmi.

»MIKLOVA ZALA« V GLINJAH

V nedeljo, dne 15. februarja 1948, so priredili v Glinjah novo »Miklovo Zala« v priredbi Franca Žizka. Že tedne je

glavnih vlog, so dosegli priznanja vredne dovršenosti. Pa tudi druge vloge in skupinski nastopi so bili odigrani s pravim doživljem in tako dali prireditvi tisto ubranost, ki da slutiti temeljito oblikovanje in neutrudljivo delo vse igralske družine.

SPD Drava in vsem igralcem izrekamo iskrene čestitke in ji želimo tudi pri nadaljnjem delu mnogo uspeha in dobre ga napredovanja. Posebno priznanje velja še funkcionarjem društva in tovarišici Anici Magedinovi, ki je pri vseh pripravah in pri prireditvi neumorno pomagala.

Brez dvoma se ob uspehu te prireditve poraja želja in potreba, da se bo »Miklova Zala« igrala tudi drugod. Pričakujemo, da bo igralska skupina iz Glinj s svojo igro gostovala tudi na drugih odrih Slovenske Koroške in tako naše ljudstvo seznanilo s to novo dramsko in vsebinsko bogato slovensko ljudsko igro.

SPZ je s to krstno predstavo Žizkove »Miklove Zale« na zelo primeren način otvorila vrsto svečanih prireditev o priliki 40-letnice svojega obstoja.

PROTEZE, KILNE PASOVE (Bruchbänder), PASOVE (Leibbinden) in vse ortopedske in bolniške potrebščine dobavi v najkrajšem času:

F. Egger, Graz, Dominikanergasse 1.

KAKO JE NASTALA NOVA JUGOSLAVIJA

PETA OFENZIVA

Havbice udarjajo v našo bližino. Stari nam razlaga, kam bo padlo kakšno rno, in nam potem reče:

»Jutri bo veliko letal in topov. Nemci stalno pošiljajo ojačitve na Zelengoro.«

Marko sedi na panju in pravi o tej ofenzivi:

»Še nikdar nismo bili v težjem položaju. Izgubili bomo veliko kadrov. In to ravno v tem položaju. Samo to prepreko moramo še premagati. Ohraniti življenje v tej ofenzivi, potem bo vse šlo na bolje. Tudi mednarodni položaj se znatno izboljšuje. V naše najširše množice bo prodrli misel, da je blizu konec vojne, pogoji za mobilizacijo bodo zelo povoljni. Treba je samo ohraniti kadre, ki smo jih v teh dveh letih s toliko krvi izgradili. Sedaj se nahajajo v smrtni nevarnosti, da bodo uničeni!«

Marko mi je dejal, da je general Aleksander, komandant angleških sil na Bliznjem vzhodu, poslal naslednje obvestilo našemu Vrhovnemu štabu, ki ga pa nismo mogli v celoti dešifrirati:

»Držite se! Druga fronta niso sanje. Zato bo vaša borba v bližnjih mesecih še večjega pomena!«

Stari hodi od enega debela do drugega. Nismo zadnji v tem našem proboju. Za nami sta Tretja in Sedma divizija. Že 5. junija je dobila Sedma divizija nalog, da z AVNOJ-em in Nazorom in delom ranjencev takoj krene za nami. Danes jim je stari poslal radiogram, da je pri nas položaj zelo težak, da naj takoj krenejo za nami. Ali radio postaja Sedme divizije danes ni dala nobenega odgovora. Naš radiotelegrafist ne more vzpostaviti z njim zveze kljub temu, da je že vse poskušal. Stari hodi sem in tja ter pravi:

»V vprašanju je dva in pol tisoč ljudi. Ne moremo jih zapustiti. Z druge strani pa ne moremo več braniti teh položajev, ker smo sami v nevarnosti.«

Poslali so kurirja v Vučevo, kjer je štab Sedme divizije. Ta tovariš ima za seboj marš 20 ur, a nihče drug razen njega ne pozna poti. Takoj je krenil z nalogom, ali Stari ga je zaustavil:

»Dajte mu tisti moji dve konzervici!«

V razgovoru s Terzičem sem izvedel, kakšen je položaj Tretje divizije, ki je

na planoti Pive z velikim številom težkih ranjencev. Džido je poslal 6. junija radiogram, da so Nemci v Sandžaku in predložil, da bi tudi on krenil za nami. Odgovorili so mu, naj takoj krene. Vseeno je še enkrat poskušal, da bi se prebil čez Taro. Danes nam je poslal naslednji radiogram:

Položaj zelo težak. Sovražnik zasedel obe obali Tare. Ako nam proboj ne bo uspel, se bomo herojsko borili do poslednjega.

Tretja divizija bo prišla torej prepozno. Nemci bodo popolnoma zaprli obroč. Treba se bo prebijati.

Še dan je bil, ko smo krenili proti Tjentištu. Šli smo poleg Majevečeve brigade. V tej ofenzivi se je ta brigada zelo iztrošila. Ostala je samo četrtina borcev. V večini so to mladeniči, stari šestnajst, sedemnajst let, izžerpani, lačni. Konjski skelet poleg poti je ogolodan do zadnjega koščka mesa. Tudi konjsko meso je sedaj velika redkost.

Sreda, 9. junij.

Izpod Milinklada. — Komaj sem zatisnil oči, so že zagrmle bombe. Sovražni izvidnik je virgel bombe na bataljon Četrte brigade. Drobeli so sekali veje nad nami, ali kolona Črnogorcev se ni prekinila, ampak samo pospešila je korak. Nihče ni bil ranjen. Potem so priletele »Štuke«, njih devet. Tolčejo Milinklade in dolino Hrčavke. Ob 10. uri

so se pojavili bombarderji »Dornier«. Neprijetna so bombardiranja v gozdu — bombe se razletavajo ob vejah in šrapneli udarjajo na vse strani. Ležimo v nekem blatnem jarku, potok nam moči noge — samo pogledamo na uro, kdaj se bo končal ta strašni dan. Bombe so uničile našo lekarno. Nekaj po dvanajst uri je prišel kurir in prinesel od Marka pismo za Čika Janka.

»Stari je ranjen, Anglež padel, Nemci nastopajo, pošljite Prateči bataljon!«

Prateči bataljon je krenil proti Milinkladu, naletel je na novi val bombardiranj. Ranjenci so se v skupinah spuščali v Milinklad.

»Štuke« so se spuščale do samih vrhov dreves in metale bombe. Za njimi so prileteli majhni izvidniki in metali bombe na žive cilje. Naenkrat nas je ropot motorjev oglušil, padli smo na zemljo. Okoli nas se je razletelo sedem do osem bomb. Smrad smodnika nas je dušil. Bil je popoln mrak. Ko se je dim razšel, sem videl, kako poleg nas leži tovariš iz Šeste bosanske brigade, mladenič velikih, črnih oči. Odnoslo mu je obe nogi, kri je tekla in kakor majhen potok odnaša mlado bukovno listje, ki ga je eksplozija stresla z drevesa. Ni mu bilo pomoči. Umiral je. Zamahnil je z roko in zašepetal:

»Živel Stalin!«

(Dalje)

Pomen čebelarstva za naše kmetijstvo

Vsak kmetovalec dobro ve, da so čebele koristne za sadje, ker ga pomagajo oploditi, da so neobhodno potrebne za ajdo, ker drugače ni zrnja, in da zberejo v ugodnih letih obilo medu, ki se prileže kot sladko hranilo in daje včasih pravi donos. Vendar je še vse premalo znano, koliko koristijo te drobne živalice našemu poljedelstvu in kmetijstvu sploh. Zato zelo napačno ravnaajo ljudje, ki svojega soseda čebelarja ovirajo pri čebelarstvih opravkih, namreč pri rojenju. Namesto da bi mu pomagali, se morda posmehujejo in norčujejo iz njega, če se znajde v mučnem položaju in ga morda čebele celo pikajo.

MED IN VOSEK

Vsi kmetje bi se morali zavedati, da imajo morda sami več koristi od čebel soseda čebelarja kakor pa čebelar sam, ker njegove čebele oplajajo, oprasijo cvetne kulturnih rastlin — sadja, ajde, detelje na njihovih njivah ter jim tako zanesljivo omogočijo obilnejši pridelek.

Čebelarstvo je ravno tako potrebno narodnemu gospodarstvu kakor sadjarstvo, perutninarstvo, ribarstvo in druge manjše panoge. Zgolj čebela more izkoristiti prirodno bogastvo, ki se skriva v nektarju raznega cvetja, ki bi bil brez čebel izgubljen. Iz cvetnega nektarja napravljeni med je zdravilo, obenem pa tudi hranilo, ki ga ni mogoče nadomestiti s sladkorjem. Znano je, da je vosek v mnogih industrijskih panogah nujno potreben in da ga ni mogoče nadomestiti z drugimi pripravki. Dandanes ne moremo več reči, da je uživanje medu luksusa. Med je navadno hranilo, kakor so jajca, sadje, zelenjava itd. Žal da ga pri nas še vedno premalo uživamo.

ČEBELE NA POLJU

A z nabiranjem medu in voska še ni izpolnjena naloga čebel. Še mnogo korist donesajo čebele kmetijstvu z oplojevanjem cvetja. Pridelek mnogih rastlin, ki zahtevajo tuje oplojevanje za napravo semena in plodu, je naravno odvisen od žuželk, predvsem od čebel. Znanstveniki in tudi praktični kmetovalci so ugotovili, kako je pridelek deteljne, ajdovega, gorčičnega, bučnega in vsakovrstnega

drugega semena odvisen od dela čebel. Z raznimi poskusi so dognali, da se pridelek deteljne semena pod vplivom čebel poveča do 30-krat. Ajda pa daje v bližini čebeljakov petkrat več zrnja, kakor če je 4 ali 5 km daleč. Zanimivo so tudi naslednje ugotovitve: cvetovi jabolk dajejo na primer brez čebel 2 odstotka, s čebelami pa 20 odstotkov plodov; cvetovi češenj brez čebel 3 odstotke, s čebelami 40 odstotkov plodov; cvetovi hrušk brez čebel 0 odstotkov, s čebelami 50 odstotkov plodov; cvetovi jagodičja brez čebel 9 odstotkov, s čebelami 27 odstotkov plodov.

IN V SADOVNJAKIH

Kolikega pomena je čebelarstvo za kulturne kmetijske rastline, nam dokazuje tudi zgodovina. Kmalu po odkritju Avstralije so ondod zasadili med drugimi kulturnimi rastlinami tudi sadno drevo. Lepo je raslo in se razvijalo v zdrava, močna debela drevesa, cvetelo je prekrasno, a sadu ni obrodilo. Vzrok tega čudnega pojava so kmalu dognali. Ko je neki priseljenec pripeljal iz Evrope v Avstralijo čebele, je pričelo sadno drevo nad vse pričakovanje obilo roditi. Učenjaki so po svojih skrbnih in večletnih opazovanjih dokazali, da napravijo čebele v kmetijstvu 15-krat več koristi v obliki zvišanja pridelkov raznih plodov, kakor znaša skupna vrednost nabranega medu, voska in rojev. Narava je čudovito urejena. V njej je kaj malo samoplodnega rastlinstva samoplodno. V medsebojnem križanju in oplojevanju se rastline stalno izboljšujejo po svojih kakovostih in plodovih. Dokazano je tudi, da je celo nekaj takih rastlin, ki jih lahko oplodijo s cvetnim prahom izključno le čebele. Posebno je zato občutljiva sliva, ki da dvakrat več pridelka, če jo čebele lepo obletavajo za časa njenega cvetenja. Ameriški kmetijski strokovnjaki so izračunali, da znaša posredna in neposredna korist, ki jo donesajo čebelarstvo ZDA, vsako leto do pol milijarde dolarjev (pred zadnjo svetovno vojno namreč).

Vse to kaže, da ima čebelarstvo posebne naloge v našem kmetijstvu in ga zato ne smemo podcenjevati. Posebno

nespametni so tisti kmetovalci v okrajih, kjer sejejo ajdo, ki zabavljajo čez čebelarje, ko pripeljejo svoje čebele tja na pašo. Saj je to njih korist, ker jim čebele pomagajo oploditi ajdo, in marsikdaj imajo kmetje, pridelovalci ajde, več koristi od čebel kakor pa čebelar sam.

ČEBELARSKA REVŠČINA V NAŠIH KRAJIH

Ko smo tako dognali korist, ki nam jo daje čebelarstvo, bi bilo prav, da bi se ugotovili, kakšno je njegovo sedanje stanje pri nas. V tem pogledu pa ne moremo biti veseli, ker je tudi naše čebelarstvo zaradi vojne veliko trpelo. A tudi pred vojno ni bilo na taki višini, da bi mogli biti zadovoljni. Želeli in upati je, da bi se čebelarstvo na Slov. Koroskem prav udarniško razvilo do najvišje stopnje. Saj ne donesajo samo medu in voska in čebele niso samo trgovsko blago, ampak so zelo potrebne naprednemu kmetijstvu, ki mu donesajo več kot dovolj koristi.

Dr. I. B.

Kmetijske zanimivosti

ČE SVINJA ZRE MLADICE

Večkrat se pripeti, da svinja, ki je skotila, neusmiljeno požre svoje mladiče. Svinjerejcu povzroča na ta način veliko škodo, na drugi strani pa je treba tako svinjo prodati ali zaklati, ker ni več priporočljiva za plemo. Vzroki njenega početja so lahko različni.

Pogosto se dogaja, da imajo mladi puiški zelo ostre zobe. Pripeti se lahko, da pri sesanju v svoji nagajivosti ali pa zaradi tega, ker jim mleko ne teče po želji, ugriznejo starko v sasek, kar ji povzroča neznosne bolečine in jo hudo razdraži. V takem stanju pomori mladiče in jih požre. Če hočemo to preprečiti, moramo prašičkom večkrat pregledati zobe, vsaj dokler sesajo. Če imajo ošiljene in preostre zobe, jim jih je treba nekoliko otopiti. To napravimo z ostrimi kleščami

nogradi. Ni prav zaupal stezi, nekaj časa je blodil kar na celo po suhi travi med kostanji in grmovjem. Nič več ni občutil strahu; obhajalo ga je čudno, nepredelljivo čustvo.

Prešel je grapo, tedaj je zopet našel stezo, ki se je v vinkalicah vzpenjala po bregu. Pot ga je bila izmučila, sedel je na skalo. Odpočival je in gledal na vas, na pokrajino, v mesečini. Pod njim se je raztezal z grmovjem porasel breg, ki je padal do drage. Med grmovjem se je komaj razločil klanec, ki je v rahli vijugi vodil v vas. Poslušnil je v govorjenje in korake, v glasove, ki so prihajali od spodaj. Ponj gredo! Kakor da do tega trenutka ni zatrdno verjel. Obšla ga je jeza; zgrabil je kamen, ki ga je otipal poleg sebe in dvignil roko, da bi ga zalučal. Zahotelo se mu je, da bi se kravo ponorčeval iz njih in jim zaklical nekaj porogljivih besed. Pa jih je zatrl. Obhajal ga je občutek radosti in zmago-slavja. To bodo zijali!

Šel je dalje, dosegel uglašeno stezo, ki je vodila v Krnico. Tedaj se je blagrovaj, da je mati že v grobu. Prihranjen je bil bridkost. Čutil se je svobodnejšega; zdaj mu ni bilo več toliko mar, kaj se z njim zgodi. Pogreznjen v občutke in misli je hodil naglo, kljub hladni sapi mu je pot oblival telo. Zdaj zdaj se je prestrašil odmeva lastnih korakov, da se je plaho ozrl. Ali niso morda za njim? Bil je sam v prostorni samoti.

Slednjič je došel v Krnico. Po klanecu med spečimi hišami je hodil tiho, da bi ne budil psov. Stopil je na dvorišče domače hiše, se s hrbtom ugrl na deblo lipe in s potišanim glasom klical brata.

»Bepac, Bepac!»

za ruvanje žeblijev tako, da zobe prav malo priščipnemo.

Čestokrat sta nepravilno krmljenje in oskrbovanje kriva, da se starka spravi na svoj zarod. Pokladanje mesnih odpadkov ali krvi povzroči, da dobi svinja slast po mesu in se potem v pomanikanju drugega mesa loti lastnih mladičev. Brejim ali doječim svinjam naj se zato nikoli ne pokladajo mesni ali krvni odpadki. Posebej je treba skrbeti, da se svinja kolikor mogoče giblje na prostem in se tudi pase.

Dr. I. B.

HRANILNA VREDNOST KRME

Za oceno hranilne vrednosti posameznih vrst krme uporabljajo strokovnjaki običajno tako imenovano »skandinavsko enoto«. Po tem sistemu primerjajo hranilno vrednost raznih vrst krme s hranilno vrednostjo ječmena, katero so določili za osnovo. Tako sta na primer 2,2 kg sena ali 0,9 kg koruze enakovredna 1 kg ječmena. V naslednjem podajamo nekaj podatkov, iz katerih je razvidna hranilna vrednost naših najvažnejših krmil (k njim pripisane številke pomenijo, da je potrebno toliko kilogramov določene krme, da je enakovredna 1 kg ječmena): sveža trava povprečno lucerna 7,5 do 8; sveža koruznica 5 do 6; sveža detelja 7 do 8; sveže pesno listje 13; seno povprečno 2,2; suha detelja 2; suha lucerna 2,1; žitna slama 5; ovsena slama 4,1; fižol 3,2; krompir 3,5; pesa 11; sladkorna pesa 4,4; kuruza 0,9; žito 1; želod 1,2; otrobi 1,4; ječmenova »trebac« (ostanki sladu iz pivovarne) 5,5; sveže tropine 28; mleko 4,8.

LETNI ŽITNI KOLEDAR

Pšenica rodi vse leto, v raznih deželah in pasovih v izobilju, drugod skromno. Prav zato se lahko veliki pridelovalci bogato okoriščajo pri špekulaciji z žitnimi cenami na svetovnem trgu. V naslednjem objavljajo tako imenovani žitni koledar, ki kaže, kdaj in kje pšenica rodi: v januarju v Argentini, v februarju v Indiji, v marcu v Egiptu, v aprilu v Mehiki, v maju na Kitajskem, v juniju v Španiji, Kaliforniji in Italiji, Zedinjenih državah in zapadni Kanadi, v avgustu v Jugoslaviji, Nemčiji, Belgiji, Angliji in v vzhodni Kanadi, v septembru v Avstraliji in Novi Zelandiji, v srednji Rusiji in severni Kanadi, v oktobru v severni Rusiji, v novembru v Južni Afriki, v decembru v Avstraliji in Novi Zelandiji.

Na mostovž je priletel pesek, tedaj se je brat prikazal le za silo oblečen in se začuden oziral po dvorišču.

»Kdo je? Kaj je?«

»Jaz sem, Bepac. Obleci se, da me pospremiš. Drugih ne budi.«

»Kaj pa je?« Brat je bil ves trd od začudenja. »Kaj se je zgodilo?«

»Bežati moram. Odnati me hočejo, a rajši bežim.«

»Sam Bog! Pa bi pri nas ostal. Pri nas ostani!«

»Ne, nel Kaj si brez glave? Tu bi me najprej iskali.«

»Kam pa si namenjen?«

»V Videm. Ti že po poti povem. Mudi se. Samo da pridem do Čedada... Po stranskih poteh se razume; ti jih bolje poznaš.«

Bepac ni več ugovarjal. Ves zavzet se je naglo napravil, čez nekaj minut sta tiho zapustila vas.

Čedermac je opazoval brata. Bil je krepce starec, a zdaj, se je zdelo, so se tudi njemu usločila ramena. Molčal je, kakor da ne najde besed, ako tudi mu je sto vprašanj prihajalo na jezik. Čedermac je obšla nova tegoba. Spomnil se je noči, ko sta s Katino nesla katekizme v cerkev sv. Mihaela. Donu Jeremiji so je hotel stokrat opravičiti, a je vselej zamolčal. Če pride na dan, saj je živ in bo pričeval. Tista noč se ga je bila globoko dojmila, vendar je bila le senca te noči, ko mora bežati kakor prvi kristjani pred preganjanci. Ali je mar krivoverec? Ali so krive vere tisti, ki ga preganjajo? Moj Bog, kako je vse to čudno zverženo in zapleteno! Blodnja, iz katere ni izhoda.

(Dalje)

FRANCE BEVK
KAPLAN
MARTIN
ČEDERMAC

Naglo se je dvignil in pogledal skozi okno. Vas je bila mirna, temna, samo pri Vancu je še gorela luč. Naglo, tresoč se po vsem telesu se je odpravil na pot. S seboj je vzel le nekaj denarja. Postal je in se s tesnim občutkom ozrl po sobi. »Saj se vrnem,« je pomislil v tolažbo. In Katina? Imela je trdno spanje, v nočeh se zlepa ni kdaj prebudila. Ali naj jo pokliče in ji pove? Ne bi bilo konca solza in stokanja. Saj mu tako ne more pomagati.

Med tihim šepetanjem očenaša je odšel po stopnicah in stopil na dvorišče. Da bi ne delal nepotrebnega šuma, ni zaklenil vrat za seboj. Odšel je čez vrt, preplezal zid in padel na stezo, ki je vodila preko obronka nad vasjo. Veter je še zmeraj gnal oblake čez nebo. Mesece je bil medtem splaval že precej visoko, vrhunec gora so se zdeli višji kot druge kratki. Vrh Matajurja je bil zabrisan v mesečini, kakor da je pokrit z meglico. Ponekod so ležale temne sence, kakor da se odpirajo globoki prepadi.

Plazil se je med njivami, vrtovi in vl.

»Pojdem,« je rekel zamolklo. »Ne bojte se, nihče me ne najde.«

Dal mu je roko. Mož je že izginil čez vrt, a on je še vedno stal na mestu in gledal v mesečino. Nato se je zdrznil in odšel v hišo.

Treba bi bilo hiteti. Toda ko je zaprl okno in prižgal luč, da se odpravi, ga je obšla tako malodušje, da se je sesedel in topo zastrmel predse. Čemu ga preganjajo sredi noči, starca, ki se bo moral poslej ko zločinec potikati po tujih krajih? Ali se jim res ne smili njegova starost? Stori se mu je neznanosko bridko in mu vzelo vse moči. Nikamor ne pojde, saj tudi ne more. Tu ostane, pa naj store z njim, kar jim ljubo in drago.

Malodušje je trajalo le nekaj minut. Občutki so se mu menjavali naglo kakor aprilsko vreme. Porodil se mu je čisto jasen načrt. Pojde, da, pojde, a se ne bo potikal po cestah in samotah kakor izgubljen cucek. Pred ljudi bo stopil in se branil, dokler je svoboden. Če bo branil sebe, bo branil tudi Njega.